

**SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE Z DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI „BORUSSIA”
W ROKU 2016**

GREMIA FUNDACJI

W 2016 r. Rada Fundacji pracowała w składzie, powołanym w grudniu 2014 r. na III kadencję przez Zgromadzenie Fundatorów (Kazimierz Brakoniecki, Robert Traba): przewodnicząca – Iwona Liżewska, członkowie: Inga Iwasiów, Basil Kerski, Piotr Mitzner, Jacek Poniedziałek.

Doroczne posiedzenie Rady Fundacji „Borussia” odbyło się w Olsztynie 15 października 2016 r. Wzięli w nim udział członkowie Rady, Fundatorzy i członkinie Zarządu Fundacji. Zarząd fundacji omówił działalność programową w roku 2016, a także działania podejmowane od stycznia w 2017 r. Rada pozytywnie zaopiniowała sprawozdanie z działalności fundacji za 2016 r.

Bieżącą działalnością fundacji kierował Zarząd w składzie: Kornelia Kurowska (prezes), członkowie Zarządu: Alina Kuzborska, Ewa Romanowska, Maria Ziółkowska.

DZIAŁALNOŚĆ PROGRAMOWA FUNDACJI

W okresie od stycznia do grudnia 2016 roku fundacja prowadziła działalność statutową w następujących obszarach:

1. Program Centrum Dialogu Międzykulturowego „DOM MENDELSONNA”
2. Program transgraniczny
3. Wolontariat
4. Inne działania.

PROGRAM CENTRUM DIALOGU MIĘDZYKULTUROWEGO „DOM MENDELSONNA”

W ramach programu realizowane są działania cykliczne oraz samodzielne projekty z zakresu edukacji kulturalnej i edukacji międzykulturowej, prowadzone w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Wspólnota Kulturowa „Borussia”.

W roku 2016 odbyły się następujące wydarzenia:

CYKL SALONY MENDELSONNA:

„Cena zgody” 16.06.2016

Salon poświęcony trudnej historii relacji litewsko-żydowsko-polskich. Specjalnym gościem w Domu Mendelsohna był prof. Markas Petuchauskas z Wilna. Podczas spotkania przedstawił mieszkańcom Olsztyna swoją najnowszą książkę „Price of concord. Memoirs, portraits of artists, interactions of cultures”, a także opowiedział o działaniach podejmowanych przez siebie w celu ożywienia dialogu pomiędzy narodami: litewskim, polskim i żydowskim.

Spotkanie z prof. Petuchauskasem prowadził prof. Sławomir Buryła z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, na co dzień specjalizujący się w literaturze wojny i okupacji oraz zajmujący się problematyką Holocaustu we współpracy z dr Aliną Kuzborską z Zarządu fundacji, na co dzień współpracującą z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim.

Gośćmi specjalnymi Salonu byli: Ambasador Dainius Junevičius z Ministerstwa Spraw zagranicznych Republiki Litewskiej, Urszula Lech - Konsul Honorowa Republiki Litewskiej w Olsztynie, Wioletta Ślaska-Zyśk – Wicemarszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

„Miasto - Kultura – Społeczeństwo/ Miasto – to my!” 9.09.2016

Na zaproszenie Borussii w Salonie wziął udział Jonas Büchel - menadżer kultury, urbanista i społecznik, zawodowo związany z Uniwersytetem Łotewskim. Büchel od ponad dekady mieszka i działa w Rydze. Zajmuje się szeroko rozumianą kulturą miasta oraz strukturami komunikacji między aktorami miejskiej sceny w odwołaniu do doświadczeń z zakresu urbanistyki i pracy jako menadżer kultury. Oprócz Büchela w dyskusji udział wzięła Weronika Czyżewska-Poncylljusz (Fundacja Pogranicze z Sejn). Całość prowadziła Alicja Kulik (Polskie Radio Olsztyn). Zaproszeni goście wspólnie zastanawiali się nad znaczeniem architektury w kreowaniu tożsamości miasta oraz roli obywateli w tworzeniu miejsc ważnych dla jego mieszkańców. W czasie spotkania zaprezentowane zostały najciekawsze przykłady funkcjonowania w mieście przestrzeni zarządzanych przez przedstawicieli III sektora. Spotkanie odbyło się z udziałem uczestników odbywających się w Olsztynie międzynarodowych warsztatów „OPEN SPACES – OPEN SOCIETY”.

„Bet Tahara - Między tradycją żydowską i grupą Błękitny Jeździec” 15.10.2016

Podczas spotkania w Olsztynie Suse Koch, młoda architektka z Zurychu zaprezentowała mieszkańcom Olsztyna najnowsze informacje i odkrycia dotyczące budynku Bet Tahary opisane w jej autorskiej pracy badawczej z 2015 r. Celem Koch była odpowiedź na pytanie o wpływy, jakie na pierwszą realizację Mendelsohna miały symbolika i tradycje żydowskie oraz architektoniczne trendy z początku XX wieku.

Partnerami finansowymi Salonów Mendelsohna w roku 2016 byli: Goethe-Institut w Warszawie oraz Samorząd Miasta Olsztyna.

Cykl DOM MENDELSONA – MIEJSCE NA ARCHITEKTURĘ

Celem projektu „Dom Mendelsohna – miejsce na architekturę” było poszerzenie wiedzy o współczesnej architekturze wśród młodzieży Warmii i Mazur, podnoszenie świadomości estetycznej młodych ludzi i ich nauczycieli, rozbudzenie poczucia indywidualnej i społecznej odpowiedzialności za kształt i jakość przestrzeni publicznej oraz szacunku dla istniejącego krajobrazu kulturowego.

W 2016 r. dla uczniów i ich nauczycieli biorących udział w projekcie zaplanowano cykl zajęć teoretycznych połączonych z prezentacją multimedialną z wiedzy o architekturze, cykl warsztatów artystycznych mających nauczyć krytycznego odbioru przestrzeni miejskiej, zwrócić uwagę na przykłady interesującej sztuki współczesnej, które można znaleźć w przestrzeni publicznej w polskich i niemieckich miastach. W projekcie wzięli udział uczniowie wraz z nauczycielami z dwóch klas z Zespołu Szkół Budowlanych w Olsztynie. W ramach projektu każda z klas uczestniczyła w cyklu wykładów i warsztatów poświęconych architekturze i sztuce miejskiej. Podsumowaniem projektu było wspólne działanie interdyscyplinarne, w ramach którego uczniowie zbudowali olbrzymi model „miasta marzeń”. Zajęcia prowadzone były przez współpracujące z „Borussią” ekspertki: Marcelinę Mikułowską i Urszulę Knercer-Grygo.

Finansowanie: Goethe-Institut w Warszawie.

Cykl DOM MENDELSONA – MIEJSCE NA LITERATURĘ

Projekt to kontynuacja działań prowadzonych przez „Borussię” od 2014 r., promujących literaturę i czytelnictwo wśród mieszkańców Olsztyna.

W 2016 r. w ramach cyklu odbyły się:

Spotkanie z Alvydasem Šlepikasem, autorem książki „Mam na imię Marytė” 21.04.2016, litewskim poetą, powieściopisarzem, dramaturgiem i aktorem. Jego powieść „Mam na imię Marytė” poświęcona jest historii tzw. „wilczych dzieci” – niemieckich sierot, które w okresie II wojny światowej, uciekając z Prus Wschodnich chroniły się w lasach, a po wojnie szukały schronienia na Litwie, ukrywając swoje niemieckie pochodzenie.

W spotkaniu, oprócz autora udział wzięła również tłumaczka polskiego wydania książki – Paulina Ciucka. Dyskusję z zaproszonymi gośćmi prowadził Kazimierz Brakoniecki.

Spotkanie z Joanną Bator, autorką powieści „Ciemno, prawie noc ” (7.10.2016), zdobywczynią prestiżowej polskiej nagrody literackiej NIKE 2013. Spotkanie z autorką prowadziła Ewa Zdrojkowska z Polskiego Radia Olsztyn.

Spotkanie z Christine von Brühl, autorką powieści „Jak przestałam być arystokratką” (01.12.2016)

Hrabina Christine von Brühl pochodzi z rodu hrabiego Henryka von Brühla (pierwszego ministra i ulubieńca króla Polski Augusta III Sasa). Jej dziadek przed wojną był starostą powiatu Olsztyn/Allenstein. Ona sama, jako córka dyplomaty dorastała i wychowywała się w Akrze, Brukseli, Londynie, Bonn. Studiowała w Polsce. Spotkanie z Christine von Brühl prowadził Robert Lesiński z Polskiego Radia Olsztyn.

Spotkanie poświęcone twórczości Ernsta Wiecherta (07.12.2016)

Inspiracją do spotkania poświęconego twórczości Wiecherta była autobiografia pisarza zatytułowana „Moje życie, moje czasy”, wydana przez WK „Borussia” we współpracy z Międzynarodowym Towarzystwem Wiechertowskim. O twórczości pisarza rozmawiali: dr hab. Joanna Chłosta-Zielonka z Uniwersytetu Warmińsko- Mazurskiego w Olsztynie i dr Marcin Gołaszewski z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Fragmenty tekstu autobiografii zaprezentował aktor olsztyńskiego Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie - Wojciech Rydzio.

Finansowanie: Goethe-Institut w Warszawie

Projekt OPEN SPACES – OPEN SOCIETY

W dniach 8.09.-11.09.2016 r. w Olsztynie odbyły się trzydniowe warsztaty „Open Spaces – Open Society”. Do udziału w projekcie zaprosiliśmy organizacje pozarządowe współpracujące z otoczeniem społecznym, budujące sieć kontaktów oraz relacji na poziomie lokalnym i regionalnym. Warsztaty adresowane były do organizacji, które swoją codzienną działalność wiążą z konkretną przestrzenią/miejscem w różnych miastach Europy, za które czują się odpowiedzialne.

W projekcie uczestniczyli przedstawiciele organizacji pozarządowych z Niemiec, Polski, Mołdawii, Ukrainy, Rumunii i Francji oraz osoby należące do sieci menedżerów kultury Fundacji Boscha.

Trzydniowe warsztaty prowadzili moderatorzy: Ludwig Henne, Yvonne Meyer, Micha Braun (Lipsk), Weronika Czyżewska-Poncyłjusz (Warszawa-Sejny) oraz eksperci: Jonas Büchel (Ryga), Ewa Romanowska (Olsztyn).

Partnerzy projektu: Freunde der Borussia Olsztyn/Allenstein oraz Robert Bosch Cultural Managers Network.

Finansowanie: Goethe-Institut w Warszawie, Fundacji im. Roberta Boscha, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Cykl PRZESTRZEŃ DIALOGU

W ramach projektu zaprosiliśmy osoby odwiedzające na co dzień Dom Mendelsohna oraz zaprzyjaźnionych artystów do wspólnej dyskusji na temat przestrzeni naszych działań kulturalnych i edukacyjnych, pomysłów na zmiany odpowiadające oczekiwaniom odwiedzających.

W roku 2016 odbyły się cztery spotkania warsztatowe z przedstawicielami różnych grup docelowych:

6.12.2016 r. – spotkanie z młodzieżą, uczniami III Liceum Ogólnokształcącego w Olsztynie

9.12.2016 r. – spotkanie z dziećmi w wieku 7-9 lat, uczniami Szkoły Podstawowej nr 10 w Olsztynie

13.12.2016 r. – spotkanie z seniorami, zrzeszonymi w Sekcji Emerytów i Rencistów Związku Nauczycielstwa Polskiego w Olsztynie

16.12.2016 r. – spotkanie z członkami Borussii i przedstawicielami współpracujących z nami na co dzień ekspertów/artystów

Podczas spotkań uczestnicy rozmawiali o tym, jak odbierają przestrzeń Domu Mendelsohna i o tym, jak ich zdaniem można uczynić ją jeszcze bardziej przyjazną i dostosowaną do konkretnych potrzeb. Ostatnim etapem było wspólne twórcze działanie: uczestnicy przy użyciu materiałów plastycznych projektowali poszczególne elementy wystroju wnętrza, które ich zdaniem uczynią je bardziej funkcjonalnym/przyjaznym. Na podstawie opinii zebranych od uczestników warsztatów oraz stworzonych przez nich projektów przygotowany został profesjonalny projekt aranżacji wnętrza Domu Mendelsohna autorstwa Marceliny Mikułowskiej, zawierający propozycje konkretnych rozwiązań pozwalających na aranżowanie przestrzeni pod kątem różnych prowadzonych przez nas działań i potrzeb różnych odbiorców.

Finansowanie: Goethe-Institut w Warszawie

LEKCJE DIALOGU

Lekcje Dialogu to cykl zajęć z edukacji pozaformalnej proponowany przez Borussię olsztyńskim uczniom, studentom i ich nauczycielom już od 2013 r. W roku 2016 „Borussia” zaplanowała w ramach projektu organizację cyklu 12 zajęć w następujących obszarach tematycznych: Dialog z kulturą, Dialog z historią, Dialog obywatelski. Projekt jak co roku okazał się sukcesem frekwencyjnym.

Przeprowadzono 19 (z zaplanowanych 12) działań o charakterze edukacyjnym w formie warsztatów i spotkań połączonych z dyskusją (czas trwania pomiędzy 1,5 h a 4 h, w zależności od potrzeb i oczekiwań konkretnych grup. Odbiorcami byli uczniowie i studenci szkół i uczelni z Olsztyna i regionu, a nawet i spoza kraju (uczestnicy programów międzynarodowej wymiany młodzieży) oraz ich nauczyciele. Z roku na rok rośnie popularność projektu wśród studentów i wykładowców Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, którzy w tym roku stanowili 1/3 wszystkich uczestników projektu. Wśród słuchaczy nie zabrakło też seniorów, słuchaczy Akademii Trzeciego Wieku.

Najpopularniejsze tematy zajęć wybierane przez uczestników to: „Historia wielokulturowego Olsztyna”, „Mniejszości narodowe w Olsztynie”, „Życie i twórczość Ericha Mendelsohna”, „Działalność trzeciego sektora w Polsce”. Zajęcia prowadzone były przez współpracowników i ekspertów Fundacji „Borussia”.

Oprócz warsztatów dla uczniów i studentów, prowadzono indywidualne doradztwo dla zainteresowanych nauczycieli i wykładowców. W ramach projektu zorganizowano również dwa spotkania otwarte dla mieszkańców Olsztyna: pokaz filmu „Ala z elementarza”, o życiu dr Aliny Margolis-Edelman - uczestniczki powstania w Getcie Warszawskim w 1943 r. i Powstania Warszawskiego w 1944 r., lekarki w organizacji „Lekarze bez granic” oraz spotkanie z pisarzami ukraińskimi młodego pokolenia: Andrijem Lubką i Ołeksandrem Bojczenko.

Lekcje Dialogu 2016 odbyły się dzięki wsparciu finansowemu Samorządu Miasta Olsztyna oraz Goethe-Institut w Warszawie.

Koordinacja: Dominika Złakowska-Cieślak, Kornelia Kurowska

PROGRAM TRANSGRANICZNY

STUDY TOURS TO POLAND

Rok 2016 był jedenastym rokiem ścisłej współpracy fundacji z Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu i Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności w ramach realizacji programu wizyt studyjnych Study Tours to Poland dla studentów. Od 2006 r. Fundacja pełni funkcję ogólnopolskiego koordynatora programu dla studentów, którego celem jest prezentacja współczesnej Polski białoruskim, rosyjskim i ukraińskim i mołdawskim studentom. W ramach dwunastodniowych wizyt studyjnych organizowanych w międzynarodowych grupach uczestnicy poznają polski system samorządowy, gospodarczy, środowiska akademickie, organizacje pozarządowe, media, zagadnienia związane z Unią Europejską.

Adresatami projektu Study Tours to Poland dla studentów są młodzi ludzie w wieku 18-21 lat, będący obywatelami Ukrainy, Białorusi, Rosji, Mołdowy, wyróżniający się dobrymi wynikami w nauce, zaangażowaniem w życie akademickie i społeczne oraz motywacją do przyjazdu do Polski.

Fundacja Borussia odpowiada za przeprowadzenie promocji programu, rekrutację uczestników i organizatorów wizyt w poszczególnych miastach, kontakty z bezpośrednimi organizatorami wizyt, monitoring wizyt studyjnych, a także bieżącą obsługą programu.

Do udziału w programie Study Tours to Poland w 2016 r. zgłosiło się do Fundacji Borussia 938 osób, w tym 902 spełniających wymogi formalne. W wizytach wzięło udział 226 osób, w tym 127 z Ukrainy,

30 z Rosji, 56 z Białorusi, 13 z Mołdawii). Uczestnicy zostali podzieleni na 18 grup, które gościły w Polsce w kwietniu, maju, październiku i listopadzie 2016 r.

W ramach realizacji Programu w 2016 r. współpracowaliśmy z następującymi organizacjami: Dom Pojednania i Spotkań im. Maksymiliana M. Kolbego (Gdańsk), Fundacja „Barka” (Poznań), Fundacja Działań Edukacyjnych KReAdukcja (Lublin), Fundacja Dobra Wola (Kraków), Fundacja Instytut Równowagi Społeczno-Ekonomicznej (Gdynia), Fundacja „Okno na Wschód” (Białystok), Fundacja Rozwoju Świętochłowic (Świętochłowice), Instytut Pracy i Edukacji (Gliwice), Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu (Warszawa), „Sokrates” Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społecznego i Wyrównywania Szans (Białystok), Stowarzyszenie POLITES (Szczecin), Stowarzyszenie Edukacji Społeczno-Zawodowej "Esprit" (Szczecin), Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego FERSO (Łódź).

Ponadto w 2016 r. we współpracy z lokalnymi partnerami w Olsztynie i regionie Warmii i Mazur w ramach Programu Study Tours to Poland dla studentów Fundacja Borussia zorganizowała w dniach 4-15 kwietnia 2016 r. wizytę studyjną dla 12-osobowej grupy studentów z Ukrainy i Białorusi.

Prowadzone były również działania mające na celu wsparcie absolwentów Programu STP. W dniach 12-18 marca „Borussia” wspólnie z KEW zorganizowała warsztaty podnoszące kompetencje liderские 11 liderów młodzieżowych z Rosji i Ukrainy. Warsztaty odbywały się na terenie Dolnego Śląska.

„ACT NOW”

Rok 2016 był drugim rokiem realizacji projektu „Act now” – odbywającego się w Ukrainie pilotażowego działania, które poprzez wsparcie merytoryczne i finansowe absolwentów STP dla studentów miało się przyczynić do aktywizacji środowisk lokalnych. Wiosną 2016 r. uczestnicy projektu przy wsparciu polskich koordynatorów zrealizowali w Ukrainie 6 miniprojektów o różnorodnej tematyce.

Projekt „Velonota” (Charków) skierowany był do środowiska rowerzystów. Jego celem było promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia oraz ochrona środowiska poprzez zwiększenie udziału transportu rowerowego w ruchu drogowym.

Projekt „Kod 100” (Charków) poświęcony był działalności służb ratowniczych, policji i służby zdrowia. Twórcy projektu promując wspólny numer alarmowy „100” pragnęli przyczynić się do usprawnienia działania systemu ratunkowego oraz zmienić postrzeganie tych jednostek w społeczeństwie.

Projekt „Zostań eko-dziennikarzem” (Mikołajów) dotyczył jakości polityki informacyjnej władz państwowych i lokalnych w sektorze energetycznym i ekologicznym oraz podnoszenia kompetencji młodych dziennikarzy zajmujących się tymi zagadnieniami.

Projekt „Działaj tu i teraz” (Charków) miał na celu podnoszenie kompetencji uczestników w zakresie zarządzania organizacjami pozarządowymi oraz organizacji wolontariatu i szkolenia wolontariuszy biorących udział w inicjatywach społecznych.

Projekt „I know” (Dniepr) dotyczył edukacji prozdrowotnej. Poruszał kwestię dotyczącą zdrowia młodzieży i został zainspirowany doświadczeniami twórców związanych z problemem choroby nowotworowej. Intencją autorów było zainspirowanie młodych ludzi do dbania o własne zdrowie.

Projekt „Wzmocnienie społeczności lokalnych poprzez rozwój potencjału twórczego” (Charków) miał na celu wykorzystanie metod teatralnych do inicjowania wspólnego działania służącego zmianom w środowisku lokalnym tak by stało się bezpieczne i zorientowane na potrzeby lokalnej społeczności.

W czerwcu w Charkowie (Ukraina) odbyło się seminarium mające na celu podsumowanie pilotażowych działań oraz wypracowanie rekomendacji odnoszących się do budowania programu wsparcia lokalnych liderów w Ukrainie, Rosji, Białorusi i Mołdawii.

Projekt „Act now” realizowany był w partnerstwie w Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu, we współpracy z UAM w Poznaniu w ramach Programu „RITA – Przemiany w Regionie” administrowanego przez Fundację Edukacja dla Demokracji.

Koordinacja: Ewa Romanowska, asystentka programowa Svitlana Plysiuk.

WOLONTARIAT

W 2016 r. gościliśmy w naszej fundacji 2 zagranicznych wolontariuszy w ramach Programu EU Erasmus+: Aleksa Netsivkę z Ukrainy (do kwietnia 2016 r.) i Sophie Zimdars z Niemiec (do sierpnia 2016 r.). Od września 2017 r. roczny wolontariat w Borussii rozpoczęła Iryna Samchenko z Ukrainy. Ponadto kontynuowaliśmy współpracę z instytucjami partnerskimi z regionu, które za pośrednictwem naszej fundacji gościły wolontariuszy z Niemiec, Francji i Ukrainy. Były to: Muzeum Budownictwa Ludowego z Olsztynka, Centrum Polsko-Francuskie Cotes d’Armor – Warmia i Mazury, Przedszkole Miejskie nr 4 im. Pluszowego Misia oraz Planetarium i Obserwatorium Astronomiczne jako nowy partner Borussii w działaniach z zakresu wolontariatu.

Wśród zagranicznych partnerów Borussii były: ICE e.V. z Drezna, Pax Christi z Akwizgranu, Open Door International z Kolonii, Centrum Rozwoju Mediów „Dialog” z Ukrainy, Federation des Oeuvres Laiques des Cotes d’Armor z Francji.

Rekomendację Borussii do wolontariatu zagranicznego otrzymali polscy wolontariusze, współpracujący z ICE e.V. z Drezna, Spohns Haus z Gersheim, PNWM w Poczdamie. Wolontariusze EVS, których pobyt w Polsce koordynowała nasza fundacja, uczestniczyli aktywnie w działalności programowej naszej organizacji, wspierając nas np. podczas wydarzeń kulturalnych i działań edukacyjnych w Domu Mendelsohna. Przeprowadzili własne projekty w swoich organizacjach goszczących, a także inicjowali działania w sieci partnerów Borussii.

Kilkumiesięczny wolontariat odbyła w Borussii Agata Szulia z Olsztyna, wspierając nas podczas działań programowych i wydarzeń w Domu Mendelsohna.

Praktykę studencką w naszej fundacji odbyła studentka UWM Paulina Kułakowska. Wspierała ona zespół naszej organizacji w działaniach programowych, włączając się m.in. aktywnie we współpracę z zagranicznymi wolontariuszami Borussii.

Finansowanie: Program Erasmus+, Goethe-Institut Warschau.

Koordynacja: Kornelia Kurowska, Jeannine Nowak (do czerwca 2016 r.), Zuzanna Chmielewska (od października 2016 r.)

INNE DZIAŁANIA – PROJEKTY SAMODZIELNE. PROJEKTY PARTNERSKIE

AUKCJA DZIEŁ SZTUKI „WIĘCEJ ŚWIATŁA W DOMU MENDELSONNA”

2 kwietnia 2016 r. Fundacja BORUSSIA zorganizowała międzynarodową aukcję dzieł sztuki „Więcej światła w Domu Mendelsohna”. Jej celem było pozyskanie środków potrzebnych do rekonstrukcji zabytkowego oświetlenia w Domu Mendelsohna. W inicjatywę włączyli się artyści malarze i rzeźbiarze z Olsztyna oraz z Litwy i z Francji, którzy przekazali na aukcję swoje prace. Spotkanie wzbogacił występ Ireny Burczyk-Telesz, która przygotowała interpretację wybranych listów Ericha Mendelsohna do żony Luise. Dzięki wspaniałomyślności artystów oraz hojności darczyńców podczas aukcji udało się zebrać 10.000 zł. Zebrane środki przeznaczone zostały na zrekonstruowanie pierwszych 4 lamp zaprojektowanych przez Ericha Mendelsohna. LAMPY odtworzyła pracownia prowadzona przez Marcelinę i Rafała Mikułowskich. Projekt wykonawczy lamp opracowała Agata Wojciechowska-Grygo. Uroczyste zaprezentowanie nowego oświetlenia w sali głównej Domu Mendelsohna nastąpiło na przedświątecznym spotkaniu borussian 16 grudnia 2016 r.

KONFERENCJA POLIN „Jewish Cultural Heritage: Projects, Methods, Inspirations”

10 czerwca 2016 r. współpracownicy i wolontariusze Fundacji reprezentowali Borussię podczas konferencji organizowanej przez Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie: „Jewish Cultural Heritage: Projects, Methods, Inspirations”. Na zaproszenie POLIN współprowadziliśmy panel „Wioska projektów”, prezentując nasze działania związane z renowacją zabytkowego budynku Bet

Tahary w Olsztynie oraz aktualną działalnością prowadzoną w Domu Mendelsohna. Nasi współpracownicy przygotowała i prowadziła tzw. „sesję networkingową”. Warsztaty poprowadził zaprzyjaźniony z BORUSSIA artysta rzeźbiarz Adam Cieślak wspólnie ze współpracowniczkami i wolontariuszkami Fundacji: Dominiką Złakowską-Cieślak, Svitlaną Plysiuk, Sophie Zimdars.

IV FORUM OTWARTEGO REGIONALIZMU

Z inicjatywy Roberta Traby i Kazimierza Brakonieckiego pod hasłem „Czas przekraczania granic” 15.07.2016 r. odbyło się IV Forum Otwartego Regionalizmu. Okazją do spotkania były 3 jubileusze, obchodzone w 2016 r. przez „Borussię”: 25+1 lat działalności Stowarzyszenia WK „Borussia”, 25 lat czasopisma „Borussia. Kultura. Historia. Literatura”, 10 lat Fundacji „Borussia”.

Podczas spotkania zaproszeni goście dyskutowali o polityce pamięci, kreowaniu lokalnej polityki kulturalnej i roli jaka w tej materii przypada organizacjom pozarządowym. IV FOR był również okazją do podsumowania dotychczasowej aktywności „Borussii” w tym zakresie, do rozmów o tym jak zmieniały się priorytety programowe środowiska, a także szerzej – o tym jak ewoluowała polityka państwa wobec organizacji pozarządowych w ostatnim 25-leciu i kondycji organizacji pozarządowych we współczesnej Polsce. W debacie udział wzięli zaproszeni goście: Krzysztof Czyżewski, Andreas Lawaty (Lüneburg), Wacław Radziwinowicz oraz przedstawiciele olsztyńskiej „Borussii”: Kazimierz Brakoniecki, Iwona Liżewska, prof. Robert Traba, Ewa Romanowska. Spotkanie urozmaicił recital Krzysztofa R. Traby.

Wydarzenie zorganizowane we współpracy z Fundacją Borussia oraz Konsulatem Honorowym Wielkiego Księstwa Luksemburga w Sopocie.

Koordinacja: Dominika Złakowska-Cieślak

WORKCAMP DLA MŁODZIEŻY EWOCA 3 „ŚRODOWISKO I ŻYCIE SPOŁECZNE”

W sierpniu 2016 r. odbył się w Mrągowie polsko-niemiecko-turecki projekt dla młodzieży „Natura – krajobraz – człowiek”. Jego organizatorami byli obok „Borussii”, organizacja Falken Hagen (Hagen / Niemcy) i Mugla Genclik Merkesi (Mugla / Turcja). 2-tygodniowy projekt odbył się dzięki współpracy z Urzędem Miejskim w Mrągowie oraz Zespołem Szkół nr 2 im. Władysława Jagiełły w Mrągowie pod patronatem pani Otolii Siemieniec, Burmistrz Mrągowa.

Workcamp na Mazurach odbył się w ramach programu Ewoca3, w którym uczestniczy 15 międzynarodowych trójstronnych partnerstw. Przygotowują one workcamps dla młodzieży, promując dialog międzykulturowy i zaangażowanie młodzieży na rzecz lokalnych działań o tematyce ekologicznej. Program Ewoca3 został powołany do życia w roku 2008 przez organizację IBB (Internationales Bildungs- und Begegnungswerk e.V.) z Dortmundu w celu budowania sieci międzynarodowych działań organizacji z Nadrenii Północnej-Westfalii w Niemczech i ich partnerów

zagranicznych.

Workcamp w Mrągowie odbywa się dzięki wsparciu finansowemu Fundacji Mercator, kraju związkowego Nadrenii Północnej-Westfalii, Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzi oraz Samorządu Miasta Mrągora.

W ciągu 2 tygodni wspólnej pracy uczestnicy projektu – grupa młodych ludzi w wieku 16-23 lat z Polski, Niemiec i Turcji – przeprowadziła prace porządkowe na terenie cmentarza ewangelickiego w Mrągowie. Wzięła też udział w warsztatach tematycznych i zajęciach integracyjnych.

Koordynacja: Kornelia Kurowska, Magdalena Lewkowicz.

FESTIWAL MENDELSONA

W roku 2016 Fundacja „Borussia” i Stowarzyszenie WK „Borussia” zainauguowały nowe wspólne wydarzenie: „Festiwal Mendelsohna” to przegląd najważniejszych wydarzeń kulturalno-edukacyjnych skupionych wokół zjawiska przenikania się kultur 3 narodów: polskiego, żydowskiego i niemieckiego, przez wieki współistniejących w Olsztynie. Patronem festiwalu został Erich Mendelsohn – reprezentujący nie tylko wielką architekturę, lecz także symbolizujący losy współczesnego człowieka, który w swoim życiu i twórczej pracy przekracza granice różnych kultur, czerpie z nich, poszukując inspiracji, własnego stylu, kształtując swą indywidualną tożsamość. W dniach 13-16.10.2016 r. zorganizowaliśmy 25 różnych wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych. W koncertach, warsztatach plastycznych i kulinarnych, pokazach filmów, wykładach, seminariach dla nauczycieli/edukatorów, wystawach, inicjatywach lokalnych wzięło udział ok. 1000 osób.

Festiwal Mendelsohna odbył się pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Olsztyna i wpisany został w obchody 25. rocznicy podpisania „Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy”. Patronatem medialnym wydarzenie objęła: Gazeta Olsztyńska, portal Orientacja.pl oraz regionalny oddział Telewizji Polskiej – TVP3 Olsztyn.

W przygotowania i realizację Festiwalu zaangażowało się wielu partnerów – przedstawiciele lokalnych instytucji i organizacji pozarządowych oraz lokalnych przedsiębiorców, w sumie: 13 podmiotów.

Finansowanie: Samorząd Miasta Olsztyna, Goethe-Institut w Warszawie.

PRZESTRZENIE SAKRALNE JAKO EUROPEJSKIE MIEJSCA PAMIĘCI

Od 2015 r. Borussia bierze udział w 2-letnim europejskim projekcie „Przestrzenie sakralne jako europejskie miejsca pamięci”. W projekcie uczestniczy 10 organizacji i instytucji z Niemiec, Holandii, Czech, Rumunii, Litwy, Austrii, Włoch, które sprawują opiekę nad miejscami pamięci w swoich krajach. Są to przede wszystkim budowle sakralne różnych wyznań, a wśród wiele kościołów ewangelickich w różnych częściach Europy, lecz także zabytkowy żydowski dom oczyszczeń Bet Tahara z Olsztyna.

W ramach projektu powstają propozycje materiałów i działań edukacyjnych, które różnym grupom odbiorców mają przybliżyć historię poszczególnych obiektów oraz znaczenie budowli sakralnych dla rozwoju europejskiej kultury i procesu budowania wspólnej pamięci. Przybliżyć mają znaczenie obiektów sakralnych jako nośników wartości europejskich, pamięci, wiedzy historycznej i kulturowej. Projekt obejmuje cykl seminariów i spotkań edukacyjnych, odbywających się w poszczególnych krajach, uczestniczących w projekcie, podczas których przedstawiciele organizacji partnerskich dyskutują i pracują nad kwestiami merytorycznymi i dydaktycznymi. W 2016 r. odbyły się spotkania projektowe w Rumunii (lipiec 2016 r.) i we Włoszech (w listopadzie 2016 r.). We wrześniu gościliśmy grupę partnerów na 4-dniowym spotkaniu w Olsztynie.

Projekt jest współfinansowany w ramach programu Unii Europejskiej ERASMUS+.

Koordynacja: Kornelia Kurowska, Ewa Romanowska.

POCZTÓWKA DO PRZYJACIELA

Aby w sposób specjalny uczcić jubileusz podpisania „Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy”, „Borussia” zaplanowała akcję wysyłania specjalnie zaprojektowanych i wydrukowanych pocztówek z pozdrowieniami i podziękowaniami do naszych partnerów z Niemiec, z którymi przez ostatnie lata realizowaliśmy wspólne działania i projekty.

W ramach działań zaprojektowaliśmy i wydrukowaliśmy serię pocztówek z fotografiami dokumentującymi najciekawsze działania podejmowane przez „Borussię” wspólnie z naszymi partnerami z Niemiec. Część pocztówek została od razu rozesłana do naszych partnerów. Służą one także jako narzędzie promocji dialogu polsko-niemieckiego i naszych działań programowych.

Finansowanie: Goethe-Institut w Warszawie

Koordynacja: Dominika Złakowska-Cieślak.

Ponadto w ramach programu towarzyszącego Tygodniowi Kina Niemieckiego, organizowanego przez Związek Mniejszości Niemieckiej, w listopadzie 2016 r. odbyły się warsztaty sztuki aktorskiej w Domu Mendelsohna dla uczniów olsztyńskich szkół.

Zespół Fundacji pracował w 2016 r. w składzie: Zuzanna Chmielewska (od października 2016 r.), Kornelia Kurowska, Jeannine Nowak (do czerwca 2016.), Svitlana Plysiuk, Ewa Romanowska, Paweł Sarnowski, Maria Ziółkowska, Dominika Złakowska-Cieślak oraz wolontariusze: Alex Netsivka (do kwietnia 2016 r.) i Sophie Zimdars (do sierpnia 2016 r.), Iryna Samchenko (od września 2016 r.), Agata Szulia (luty-maj 2016 r.).

Oprac. Zespót